



The Structural Impact of Attachment Styles on Perceived Competency Mediated by self-esteem in Fourth, Fifth, and Sixth Grade Elementary Students

Parisa Khojasteh jala, PhD Student

Department of Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

Davoud Manavipour, Ph.D

Associate Professor, Department of Psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

Mojtaba Sedaghati Fard, Ph.D

Assistant Professor, Department of Social Sciences, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran

تأثیر ساختاری سبک‌های دلبستگی بر ادراک شایستگی با میانجی‌گری عزت نفس در دانش‌آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم

پریسا خجسته جلال

دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

داوود معنوی پور*

دانشیار گروه روانشناسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

مجتبی صدقتی فرد

استادیار گروه علوم اجتماعی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

Abstract

The aim of this study was the structural effect of attachment styles on perceived competency mediated by self-esteem in fourth, fifth and sixth grade elementary students. This study was a descriptive-analytical correlational study. The statistical population included all students of the second year of elementary school (fourth, fifth and sixth) in the city of Quds in 2019-2020. The sample consisted of 400 fourth, fifth and sixth grade elementary students (200 girls and 200 boys) who were selected by simple random sampling and completed The Harter children's self-perception profile (1982), Coopersmith's self-esteem questionnaire (1967), and Kappenberg & Halpern's attachment questionnaire (2006). Pearson correlation and structural equation modeling were used using SPSS version 24 and LiserL 8 software. The results showed that attachment styles predict competency perception, directly and through self-esteem. The results of this study showed that planners and counselors to pay attention to the important and fundamental role of self-esteem and attachment styles to increase competence perception in students and to promote them by holding workshops.

Keywords: attachment styles, self-esteem, competence perception, fourth, fifth and sixth grade elementary students

چکیده

با توجه به اهمیت و ضرورت شناخت ادراک شایستگی و تأثیری که این متغیر بر ادراک مثبت از خویش و احساس کفایت دانش‌آموزان ابتدایی دارد و به عنوان شاخص مهمی از سلامت روان دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود، پژوهش حاضر در پی آن بود تا با طراحی الگویی تأثیر برخی از مهم‌ترین متغیرهای موثر بر ادراک شایستگی کودکان را بررسی نماید. این پژوهش یک پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان ابتدایی پایه (چهارم، پنجم و ششم) در شهر قدس در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ بود. نمونه شامل ۴۰۰ دانش‌آموز ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم (۲۰۰ دختر و ۲۰۰ پسر) بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه‌های خود-ادراکی کودکان (Harter, 1982)، عزت‌نفس (Coopersmith, 1967) و روابط میانی دلبستگی (Kappenberg & Halpern, 2006) را تکمیل کردند. از همبستگی پیرسون و الگویابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۴ و لیزرل نسخه ۸ استفاده شد. نتایج نشان دادند که سبک‌های دلبستگی هم به طور مستقیم و هم از مسیر عزت نفس، ادراک شایستگی را پیش‌بینی می‌کنند. نتایج این پژوهش نشان داد برنامه‌ریزان و مشاوران برای افزایش ادراک شایستگی در دانش‌آموزان به نقش مهم و بنیادین عزت‌نفس و سبک‌های دلبستگی توجه داشته باشند و با برگزاری کارگاه‌های آموزشی به ارتقای آن‌ها بپردازند.

واژگان کلیدی: سبک‌های دلبستگی، عزت نفس، ادراک شایستگی، دانش‌آموزان پایه چهارم، پنجم و ششم ابتدایی.

مقدمه

که کودک خویش را به عنوان شخص دارای صلاحیت و کفایت درک کند، انگیزه بیشتری برای انجام فعالیت‌هایی که منجر به دستیابی به اهداف می‌شوند، دارد (Ryan & Deci, 2008).

یکی از عوامل تاثیرگذار بر ادراک شایستگی کودکان، سبک‌های دلبستگی است. سبک‌های دلبستگی (attachment styles) در دوران کودکی فرد شکل گرفته و با توجه به محیطی که در آن تحول یافته است، در سنین بعدی ادامه می‌یابد. در روان‌شناسی تحولی، پیوند عاطفی که بین نوزاد و مادر پدید می‌آید، دلبستگی نامیده می‌شود (Attaran & Mohammadi, 2018). دلبستگی از زمان نوزادی شروع می‌شود و در طول زمان دارای ثبات می‌باشد (Bowlby, 1988). برطبق این نظریه، تاثیر کیفیت دلبستگی در تمام فراخانی عمر تداوم دارد و تبیین‌کننده تفاوت‌های فردی در زمینه روش‌های مقابله با آزردهی‌های درونی و تنظیم روابط میان فردی است. بسیاری از روان‌شناسان تحولی عقیده دارند احساس گرمی، اعتماد و امنیتی که حاصل دلبستگی ایمن با چهره‌ی اولیه دلبستگی است، زمینه‌کنش روان‌شناختی سازگارانه را در مراحل بعدی رشد فراهم می‌کند (Naderi, Firozadeh & Pasha & Kargar, 2016). نظریه پردازان، دلبستگی را در سه سبک عمده دلبستگی ایمن (secure)، دلبستگی دوسوگرا - اضطرابی (ambivalent-anxious) و دلبستگی اجتنابی (avoidant) مشخص می‌کنند (Hazan & Shaver, 1994). افراد دارای سبک‌های دلبستگی نایمن نسبت به افرادی که دلبستگی ایمن دارند، از شکست در تعاملات اجتماعی واقعی نسبت به آن‌هایی که دارای دلبستگی ایمن هستند، می‌ترسند (Caplan, 2006). جهت‌گیری دلبستگی ایمن منجر به ادراک مثبت از خود می‌شود و به طور مثبت با شایستگی‌های اجتماعی ارتباط دارد. در مقابل، کودکان دارای دلبستگی دوسوگرا تمایل به استفاده از راهبردهای جداسازی و عدم مشارکت و ارائه حمایت در بافت تعاملات اجتماعی دارند (Scharf, 2014).

در بزرگسالان، افرادی که دلبستگی دوسوگرای - اضطرابی دارند غالباً رغبتی به نزدیک شدن به دیگران ندارند و نگرانند که طرف مقابل به احساسات آن‌ها پاسخ ندهد. این امر باعث

در طول فرایند فرآیند تحول، شخص در پی تعامل کارآمد با محیط زندگی جهت برخورداری از صلاحیت و احساس کفایت بیشتر است. با این حال، در اواخر کودکی یک‌سری تغییرات مهم به طور همزمان در درون و بیرون فرد رخ می‌دهند که سبب آسیب‌پذیری (Aboui Mehrizi, Tahmassian & Konesh Khosh, 2010) و کاهش میزان سلامت‌روان می‌شود (Nikmanesh, Kazemi & Zarenejad, 2017). ادراک شایستگی (perceived competence) و عزت‌نفس (self-esteem) به عنوان دو نماد مهم سلامت‌روان که متأثر از نوع تعاملات اولیه والد-کودک و سبک‌های دلبستگی است، به شدت تحت تاثیر این تغییرات قرار می‌گیرند (Goudas, Kolovelonis, Mousouraki & Michalopoulou, 2013).

ادراک خود از شایستگی عامل مهمی برای درک انگیزه و رشد خودپنداره در دوران کودکی است (Nobre, & Valentini, 2019). ادراک شایستگی و عزت‌نفس در دانش‌آموزان دبستانی، سبب افزایش خودمختاری، اعتماد به نفس و خود-اتکایی به مهارت‌ها در کودکان شده (Nagai, Nomura, Nagata, Ohgi & Iwasa, 2014) و یک احساس مثبت از خویش را به عنوان محوری برای عملکرد تطبیقی در افراد ایجاد می‌کند (Harter, 2005). از این‌رو، ادراک شایستگی و عزت‌نفس موضوعاتی اساسی برای کودکان و نوجوانان در زمینه‌های آموزشی، روان‌شناختی و پزشکی در نظر گرفته می‌شوند (Nagai, Nomura, Nagata, Kaneko & Uemura, 2018). ادراک شایستگی به عنوان قضاوت بیان شده به وسیله شخص درمورد توانمندی‌های شناخته شده خویش در پنج حوزه مهم زندگی به عنوان خود-ارزشمندی کلی تعریف شده است (Gacek, Pilecka & Fusińska-Korpik, 2014) و شامل: (۱) شایستگی شناختی؛ (۲) پذیرش اجتماعی؛ (۳) شایستگی ورزشی؛ (۴) ظاهر فیزیکی؛ و (۵) ارتباط رفتاری است (Harter, 2005). این پنج عامل در توسعه ادراک شایستگی و اعتماد به محیط زندگی و در نتیجه در تقویت خود-پنداره تعیین‌کننده بوده (Schuengel, Voorman, Stolk, & Dallmeijer, Vermer & Becher, 2006) و باعث تاثیر مثبت بر انگیزش ذاتی و قضاوت خودمختارانه کودک می‌شود. زمانی

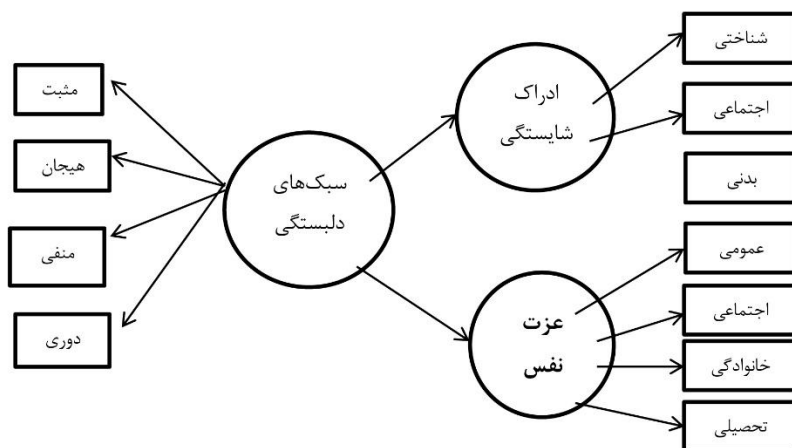
ارائه می‌دهد (Shen, Liu, & Brat, 2021). تحقیقات ژنتیک رفتاری نشان می‌دهد که هم عوامل ژنتیکی و هم عوامل محیطی بر عزت نفس کلی تأثیر می‌گذارند، اما عوامل محیطی واریانس بیشتری را نسبت به عوامل ژنتیکی به خود اختصاص می‌دهند، و وراثت‌پذیری عزت نفس حدود ۴۰ درصد تخمین زده می‌شود (Orth & Robins, 2019). برای تجربه ذهنی عزت نفس پایین یا بالا، کودکان باید یک خودپنداره ایجاد کنند، یعنی مجموعه‌ای از بازنمایی‌های ذهنی که حداقل شامل باورهای اساسی در مورد اینکه از نظر جسمی، روانی و اجتماعی چه کسی هستند (Coughlin & Robins, 2017). از دیدگاه نظریه مدیریت ترور (the perspective of Terror Management Theory, Greenberg, Pyszczynski, & Solomon, 1986) عزت نفس محافظت‌کننده افراد در برابر اضطراب است (Schmeichel, Gailliot, Filardo, McGregor, & Gitter, 2009) و به رشد مثبت از نظر شناخت و عاطفه کمک می‌کند (Ford & Collins, 2010). محیط خانواده و عواملی مانند کیفیت فرزندپروری، تحریک شناختی از سوی خانواده، کیفیت رابطه والدین در اوایل کودکی به طور قابل توجهی عزت نفس را با بزرگ شدن کودکان پیش‌بینی می‌کند. اگرچه این اثرات با افزایش سن کمتر می‌شود، اما اثرات آن هنوز در دوران جوانی وجود دارد (Tian, Liu, & Shan, 2018; Orth, 2018). نتایج پژوهش داروغه عارفی، حسینی نیا و بحرالعلوم (Daroghe Arefi, Hosseini Nia, & Bahral-Ulum, 2015) نشان داد که بین رفتارهای هدایتی، تشویق و حمایت و شایستگی ادراک شده ارتباط مثبت و معناداری و بین مشارکت والدین با عزت نفس همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، در پژوهش Papadopoulou (2021) نشان داده شد که از مهم‌ترین عوامل پیش‌بینی‌کننده عزت نفس کلی در کودکان، ادراک شایستگی تحصیلی و شناختی و پذیرش ادراک شده توسط مادر است. مرور مبانی و پژوهش‌های انجام شده بیانگر آن است که ادراک شایستگی کودکان یکی از متغیرهای مطلوب و مثبت است و بر ادراک مثبت از خویش و احساس کفایت دانش-آموزان ابتدایی دارد و به عنوان شاخص مهمی از سلامت روان دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود و می‌تواند متاثر از

می‌شود که از برقراری روابط صمیمانه با دیگران دوری کنند. افرادی که دلبستگی اجتنابی دارند، در برقراری روابط نزدیک و صمیمانه مشکل دارند. این افراد سرمایه‌گذاری عاطفی چندانی در برقراری روابط با دیگران نمی‌کنند و در صورت خاتمه یافتن یک رابطه نیز زیاد ناراحت نمی‌شوند (Saadat, Etemadi & Nilforooshan, 2015). شواهد تحقیقاتی حاکی از آن است که بین سبک‌های دلبستگی و عزت نفس رابطه وجود دارد (Khoshkam, Bahrami, Ahmadi, Fatehizade, & Etemadi, 2012; Kamkar, Doyle, & Markiewicz, 2017; Buduris, 2012) و بین سبک‌های دلبستگی با ادراک شایستگی رابطه وجود دارد (Mikulincer, 1995). نوجوانان دارای سبک دلبستگی ایمن، احساس شایستگی بیشتری در تعاملات با محیط پیرامون خواهند داشت و در مواجهه با ناکامی‌های محیطی از راهبردهای تنظیم هیجانی منفی کمتر بهره‌می‌جویند و در نتیجه رفتارهای پرخاشگرانه کمتری را از خود بروز می‌دهند (Naseri Karimvand & Azami, 2021). علاوه بر بررسی تأثیر مستقیم سبک‌های دلبستگی بر ادراک شایستگی، تأثیر غیرمستقیمی نیز مدنظر است. در این پژوهش، عزت نفس به عنوان متغیر میانجی در نظر گرفته شده است. اگر عزت نفس را ارزیابی از خود و قضاوت میزان خوب بودن شخص از خویش بدانیم (Neff, 2011). عزت نفس، صرفاً قضاوت شخص از میزان خود-ارزشمندی نیست، بلکه مفهومی گسترده‌تر است و به معنای اعتماد به توانایی خود در اندیشیدن و کنار آمدن با چالش‌ها، اعتماد به حق خود برای موفقیت و شاد زیستن، احساس ارزشمندی و شایسته بودن، داشتن حق ابراز نیازها و خواسته‌ها و برخوردار شدن از ثمره تلاش‌های خویشتن است. خانواده به عنوان مجموعه‌ای از دلبستگی‌های نزدیک برای رشد عزت نفس بسیار مهم است. در عین حال، عزت نفس به عنوان یک متغیر مهم در میان دلبستگی‌های نوزادان با مراقبانشان - با خانواده هایشان در نظر گرفته می‌شود (Narciso & Santos-Nunes, 2017). Roberto Vieira Santos, دلبستگی دوران کودکی به طور قابل توجهی با عزت نفس، دلبستگی در دوران بزرگسالی و پریشانی روان شناختی مرتبط بود. تلاش برای کاهش تأثیر منفی دلبستگی نایمن دوران کودکی بر پریشانی روانی بعدی

عزت نفس پرداخته است تا مشخص شود. در این الگوی پیشنهادی سبک‌های دلبستگی متغیر برون‌زا و ادراک شایستگی متغیر درون‌زا بود. هم‌چنین عزت نفس متغیر واسطه‌ای در نظر گرفته شد. از این رو، این پژوهش در پی پاسخ به این سوالات بود:

۱. آیا سبک‌های دلبستگی به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم تاثیر دارد؟
۲. آیا سبک‌های دلبستگی به طور مستقیم بر عزت نفس دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم تاثیر دارد؟
۳. آیا عزت نفس به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم تاثیر دارد؟
۴. آیا سبک‌های دلبستگی از مسیر عزت نفس بر ادراک شایستگی دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم تاثیر دارد؟

متغیرهای سبک‌های دلبستگی و عزت نفس باشد؛ بنابراین در پیشینه تحقیق نمی‌توان پژوهشی یافت که به تاثیر دو متغیر دلبستگی و عزت نفس بر ادراک شایستگی کودکان پرداخته باشد. بنابراین با توجه به اصل ایجاب، مناسب و مطلوب است که به تبیین ادراک شایستگی کودکان در قالب مدل‌های مختصر پرداخت و تاثیر مهمترین متغیرها را در آن مشخص کرد. علاوه بر این پیش‌بینی ادراک شایستگی کودکان در قالب مدل ساختاری، می‌تواند ابعاد جدیدی از ادراک شایستگی کودکان را مشخص کند؛ به صورتی که در پژوهش حاضر متغیر عزت-نفس به عنوان متغیر واسطه‌ای بررسی می‌شود، یعنی در حالی که به صورت مستقیم بر ادراک شایستگی کودکان تاثیر می‌گذارد، خود نیز تحت تاثیر متغیر سبک‌های دلبستگی قرار دارد. این پژوهش به بررسی مدل علی ادراک شایستگی کودکان بر اساس متغیر سبک‌های دلبستگی با نقش واسطه‌ای



شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

استفاده شد. روش نمونه‌گیری از نوع تصادفی ساده بود. به این صورت که در شهر قدس ۳۹ مدرسه ابتدایی دخترانه و پسرانه وجود دارد. است. اسامی این ۳۹ مدرسه نوشته شده و درون پاکت ریخته شد. آنگاه به صورت تصادفی اسامی ۲۰ مدرسه از درون پاکت بیرون آمد. آنگاه وارد مدارس شده و از هر مدرسه به صورت تصادفی ۲۰ نفر از پایه چهارم، پنجم و ششم انتخاب شدند. معیار ورود به پژوهش شامل تمایل به شرکت در پژوهش؛ دانش‌آموز دوره دوم (چهارم، پنجم و ششم) ابتدایی بودن و کامل کردن بانگیزه پرسشنامه‌ها و معیار خروج از پژوهش شامل عدم تمایل به شرکت در پژوهش؛

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه

این پژوهش از نوع همبستگی با مدل معادلات ساختاری است. در این پژوهش، سبک دلبستگی متغیر برون‌زا، عزت نفس متغیر میانجی و ادراک شایستگی متغیر برون‌زا است. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم در شهر قدس در سال ۱۳۹۷-۹۸ بود. مجموع این دانش‌آموزان ۱۲۰۸۵ نفر (۷۱۱۹ نفر دختر و ۴۹۶۶ نفر پسر) می‌باشند. با مراجعه به جدول کرجسی و مورگان (Kerjesi & Morgan, 1980) برای این تعداد نفر ۳۷۵ نفر پیشنهاد شده است. در پژوهش حاضر برای اطمینان بیشتر از تعداد ۴۰۰ نفر

عدم تکمیل پرسشنامه‌ها و یا بی‌انگیزه پاسخ دادن به سوالات بود.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

روش کار به این صورت بود که ابتدا از مسئولان آموزش و پرورش شهر قدس مجوزهای لازم گرفته شد. آنگاه پس از صحبت با مسئولان مدرسه و در میان گذاشتن اهمیت پژوهش، با دانش‌آموزانی که تمایل به شرکت در پژوهش دارند صحبت شد. آنگاه پس از صحبت با افراد نمونه پرسشنامه در اختیار افراد قرار گرفت. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از روش معادلات ساختاری و با کمک نرم افزارهای Spss نسخه ۲۴ و لیزرل نسخه ۸/۸ تحلیل شد.

ابزار سنجش

پرسشنامه خود- ادراکی کودکان هارتر (The Self- Perception Profile for Children): این پرسشنامه شامل ۲۸ گویه است و برای سنجش ادراک خود- شایستگی برای دانش‌آموزان چهارم ابتدایی به بالا که توانایی مناسبی برای خواندن دارند، ساخته شده است (Harter, 1982). روش نمره‌گذاری در طیف لیکرت ۴ درجه‌ای (۱= توانایی پایین و ۴= توانایی بالا) است و دربردارنده سه مولفه ادراک شایستگی شناختی (شامل گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۷، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵ و ۲۷)، ادراک شایستگی اجتماعی (گویه‌های ۴، ۵، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۶ و ۲۸)، ادراک شایستگی بدنی (گویه‌های ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۴) می‌باشد. ساختار سه‌عاملی و پنج‌عاملی این پرسشنامه با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی بر روی دانش‌آموزان لهستانی تایید شد و ضریب آلفای کرونباخ برای همه عامل‌ها بیشتر از ۰/۷۰ به دست آمد (Pilecka & Fusinska). در ایران شهیم (۲۰۰۴) روایی سازه این پرسشنامه را با استفاده از تحلیل عاملی بررسی کرد. نتایج ۳ مولفه ادراک شناختی، ادراک شایستگی اجتماعی، ادراک شایستگی بدنی محرز شد. همچنین همبستگی درونی عوامل در دامنه ۰/۲۶ تا ۰/۵۰ گزارش شده است. ضریب پایایی کلی این مقیاس با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ محاسبه شده است. در این پژوهش پایایی کلی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و برای مولفه

های ادراک شناختی، ادراک شایستگی اجتماعی، ادراک شایستگی بدنی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۷۲ و ۰/۶۸ به دست آمد. دو نمونه از گویه‌های پرسشنامه: ۱- بعضی‌ها هر چه را که می‌خوانند زود درک می‌کنند. ۲- بعضی‌ها در میان همکلاسانشان محبوبیت دارند.

پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (Coopersmiths' Self-Esteem Questionnaire): پرسشنامه ۵۸ سوالی کوپر اسمیت (Coopersmith, 1967) برای اندازه‌گیری عزت نفس افراد ساخته شد و روش نمره‌گذاری آن به صورت بلی (۱) و خیر (۰) است. گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۶، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۳۰، ۳۱، ۳۴، ۳۵، ۴۰، ۴۴، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۱، ۵۲، ۵۴، ۵۵، ۵۶، ۵۷) به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود و هشت گویه ۲۶، ۳۲، ۳۶، ۴۱، ۴۵، ۵۰، ۵۳ و ۸۰ ختی هستند و تأثیری در نمره‌گذاری ندارند. دامنه نمرات صفر و ۵۰ است و نمره بالا نشان دهنده‌ی عزت نفس بالا می‌باشد. این پرسشنامه چهار مولفه عزت نفس یعنی عمومی، اجتماعی، خانوادگی و تحصیلی را می‌سنجد. ضریب پایایی این مقیاس را با استفاده از دو روش دو نیمه کردن و آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۸ گزارش کرد (Kheirkhah, Mokarie, Nisani Samani & Hosseini, 2013). روایی همگرا این پرسشنامه مورد تایید قرار گرفته و پایایی آن برای همه عامل‌ها بیشتر از ۰/۶۸ به دست آمده است (Potard, Amoura, Kubiszewski, Samedy, Moltrecht & Courtois, 2015). در این پژوهش، پایایی کلی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. دو نمونه از گویه‌های پرسشنامه: ۱- برای من بسیار دشوار است که در کلاس حرف بزنم. ۲- به آسانی تسلیم دیگران می‌شوم.

پرسشنامه روابط میانی دلبستگی (Attachment Questionnaire): پرسشنامه دلبستگی ۲۰ سوالی کاپنبرگ و هالپرن (Kappenberg & Halpern, 2006) جهت سنجش دلبستگی کودکان ۳ تا ۱۳ ساخته شده است. روش نمره‌گذاری براساس طیف لیکرت ۶ درجه‌ای (هرگز) تا ۵ (همیشه) است و چهار مولفه تکامل انطباقی مثبت (گویه‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ و ۶)، واکنش هیجانی (گویه‌های ۷، ۸، ۹ و ۱۰)، رفتارهای منفی (گویه‌های ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶)، دوری‌گزیدن از

آن با پرسشنامه سبک‌های هیجانی مادرانه (Maternal Emotional Styles Questionnaire) مورد تایید قرار گرفت. در این پژوهش پایایی این پرسشنامه با روش آلفای کرونباخ برای چهار مولفه تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره دلبستگی فرد مراقب به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۸۹، ۰/۷۸ و ۰/۸۹ به دست آمد. دو نمونه از گویه های پرسشنامه: ۱- فرزندم بیش از حد به دیگران می چسبد. ۲- فرزندم با دیگر کودکان به راحتی بازی می کند.

یافته‌ها

شرکت کنندگان این پژوهش شامل ۴۰۰ دانش آموز ابتدایی بودند که از این تعداد ۲۰۰ نفر دانش آموز پسر (۵۰٪) و ۲۰۰ نفر دانش آموز دختر (۵۰٪) بودند. از این تعداد ۱۳۶ نفر در پایه چهارم (۳۴٪)، ۱۲۴ نفر پایه پنجم (۳۱٪) و ۱۴۰ نفر در پایه پنجم (۳۵٪) مشغول به تحصیل بودند. در جدول ۱، میانگین، انحراف معیار متغیرهای پژوهش ارائه شده است.

حمایت چهره ی دلبستگی فرد مراقب (گویه‌های ۱۷، ۱۸، ۱۹ و ۲۰) را می‌سنجند. آلفای کرونباخ چهار مولفه تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره دلبستگی /فرد مراقب به ترتیب ۰/۶۹، ۰/۶۳، ۰/۶۵ و ۰/۵۶ محاسبه شد (Halpern & Kappenberg, 2006). روایی سازه این پرسشنامه با پرسشنامه اختلال دلبستگی راندولف (Randolph Attachment Disorder Questionnaire) مورد بررسی قرار گرفته و نتایج آنمطلوب و مناسب بوده است (Halpern & Kappenberg, 2006). در پژوهش (Solaimani, Bashash & Latifian, 2014) آلفای کرونباخ برای چهار مولفه تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره دلبستگی فرد مراقب در گروه پسران به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۱، ۰/۷۲ و ۰/۸۵ و در دختران به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۷، ۰/۷۹ و ۰/۹۱ گزارش شد و روایی سازه پرسشنامه با روش تحلیل عاملی اکتشافی چهار مولفه تکامل انطباقی مثبت، واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره ی دلبستگی فرد مراقب را احراز کرد. همچنین، روایی همگرایی

جدول ۱- شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

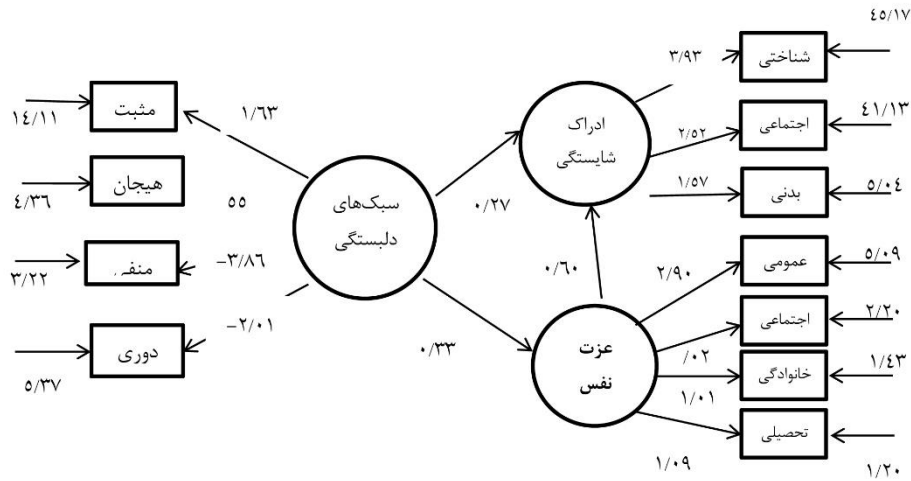
متغیر	میانگین	انحراف معیار
ادراک شایستگی	۹۰/۳۴	۱۲/۵۸
عزت نفس	۳۴/۰۵	۶/۹۲
تکامل انطباقی مثبت	۲۵/۳۹	۴/۰۹
واکنش هیجانی	۳/۴۷	۲/۶۰
رفتارهای منفی	۹/۰۶	۴/۲۵
دوری گزیدن	۶/۹۲	۳/۰۶

دارای مقادیر خاصی باشند تا مدل نهایی از برازش برخوردار باشد. برای مثال شاخص برازش فزاینده (IFI) ، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) ، شاخص نرم نشده برازش (NNFI) باید از ۰/۹۰ بیشتر باشند، تا مدل از برازش مناسب برخوردار باشد. شاخص برازش تعدیل یافته نرم شده (PNFI) باید از ۰/۶۰ بیشتر باشد. مجذور کای نرم شده (x2/df) باید از ۳ کمتر باشد. همچنین مقادیر کمتر از ۰/۰۵ ریشه خطای میانگین

با توجه به نتایج جدول ۱، میانگین ادراک شایستگی ۹۰/۳۴، عزت نفس ۳۴/۰۵، تکامل انطباقی مثبت ۲۵/۳۹، واکنش هیجانی ۳/۴۷، رفتارهای منفی ۹/۰۶ و دوری گزیدن از حمایت چهره ی دلبستگی فرد ۶/۹۲ می‌باشد.

شکل ۲، نشان دهنده مدل معادلات ساختاری برازش یافته است و شدت روابط بین متغیرها را آشکار می‌سازد. در یک الگوی معادلات ساختاری مطلوب شاخص‌های برازش باید

تغییرات مجذورات (MRSEA) بیانگر برازش بسیار خوب، ۰/۱ بیانگر برازش قابل قبول و بیشتر از ۰/۱ بیانگر برازش مقادیر بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ بیانگر برازش خوب، بین ۰/۰۸ تا ضعیف مدل می‌باشند (Gholami Fesharaki, 2018).



شکل ۲. خروجی نرم افزار لیزرل در حالت استاندارد

جدول ۲- تأثیر استاندارد مستقیم و غیرمستقیم متغیرهای پژوهش

مسیر	ضریب استاندارد	میزان خطا	t-value	نتیجه
سبک‌های دل‌بستگی به ادراک شایستگی	۰/۲۷	۰/۱۱	۲/۴۹	معنی‌دار
سبک‌های دل‌بستگی به عزت نفس	۰/۳۳	۰/۱۶	۳/۸۷	معنی‌دار
عزت نفس به ادراک شایستگی	۰/۶۸	۰/۱۴	۴/۴۶	معنی‌دار
سبک‌های دل‌بستگی به ادراک شایستگی از مسیر عزت نفس	۰/۲۲	-	۱۸/۹۳	معنی‌دار

جدول ۳- شاخص‌های نیکویی برازش مدل معادله ساختاری پژوهش

شاخص	RMSEA	RMSEA	RMSEA	RMSEA	RMSEA	RMSEA
	۰/۹۲	۰/۶۸	۰/۹۴	۰/۰۷۱	۱/۹۹	۸۳/۹۶

و ششم تأثیر داشت. لازم به ذکر است که برای به دست آوردن اثر غیرمستقیم متغیرها، از ضرب اثر متغیر مستقل بر اثر متغیر میانجی به دست می‌آیند و همچنین مقدار T نیز با استفاده از آزمون سوبل (Sobel test) محاسبه می‌شود. با توجه به نتایج جدول ۴، RMSEA، X2/df، CFI، PNNFI و IFI به ترتیب ۱/۹۹، ۰/۰۷۱، ۰/۹۴، ۰/۶۸، ۰/۹۲ و ۰/۹۲ به دست آمده‌اند که همگی در محدوده مناسب قرار دارند. بنابراین مدل پژوهش از برازش مناسبی برخوردار است.

با توجه به شکل ۲ و نتایج جدول ۲، هر چهار فرضیه پژوهش تأیید شد، به طوری که سبک‌های دل‌بستگی (B=۰/۲۷)؛ به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش‌آموزان تأثیر داشت؛ سبک‌های دل‌بستگی (B=۰/۳۳)؛ به طور مستقیم بر عزت نفس دانش‌آموزان پایه چهارم، پنجم و ششم تأثیر داشت؛ عزت نفس (B=۰/۶۸)؛ به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش‌آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم تأثیر داشت؛ و در نهایت سبک‌های دل‌بستگی از مسیر عزت نفس بر ادراک شایستگی (B=۰/۲۲)؛ دانش‌آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم

بحث و نتیجه گیری

هدف این پژوهش تاثیر ساختاری سبک‌های دلبستگی بر ادراک شایستگی با میانجی‌گری عزت نفس در دانش آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم بود. در این پژوهش مشخص شد سبک‌های دلبستگی به طور مستقیم بر عزت نفس تاثیر دارد. این یافته همسو با نتایج (Khoshkam, Bahrami, Ahmadi, Fatehizade, & Etemadi, 2012; Kamkar, Doyle, & Markiewicz, 2012; Scharf, 2014; Buduris, 2017) بود. این پژوهشگران در مطالعات خویش نشان دادند که سبک دلبستگی ایمن با عزت نفس ارتباط مثبت دارد و سبک‌های دلبستگی نایمن با عزت نفس ارتباط منفی دارند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که تجارب اولیه ارتباطی کودک با والدین خویش در حکم قوانین نانوشته‌ای است که کودک در آینده چگونه تجربه کند، ابراز وجود کند و چگونه با هیجانات منفی خویش کنار بیاید. در واقع دلبستگی پیوندی هیجانی و عاطفی میان کودک با والدین خویش است که از ابتدای تولد ایجاد می‌شود. این پیوند هیجانی - عاطفی نقش مهمی در بهداشت و سلامت روانی و سازگاری کودک دارد (Bowlby, 1988).

با توجه به ویژگی‌های بارز دلبستگی که به صورت مدل کارکرد درونی ادراک از خود به عنوان سزاوار کسب عشق و محبت یا نالایق بودن در دریافت محبت و حمایت، و الگوی کارکرد درونی از دیگران به عنوان منبع قابل اعتماد یا غیرقابل اعتماد جهت دریافت محبت و حمایت (Bowlby, 1973)، دور از انتظار نخواهد بود که کودکان با دلبستگی ایمن (سبک دلبستگی تکامل انطباقی مثبت) هیجانات مثبت بیشتری را ادراک کرده و دارای روابط گرم و صمیمی با دیگران هستند. این ارتباط گرم و صمیمی با دیگران یکی از مهمترین منابع عزت نفس بالا به شمار می‌رود. اعتماد به خود و دیگران در کنار داشتن روابط گرم و صمیمی با دیگران علاوه بر افزایش تعاملات و پذیرش توسط دیگران، زمینه ساز افزایش اعتماد به نفس و عزت نفس در کودکان نیز می‌شود. در واقع، افراد دلبسته ایمن، دارای تصویری مثبت از خود و از دیگران هستند و هم احساس شایستگی و لایق بودن دریافت محبت و عشق را دارند و هم انتظار دارند که دیگران پاسخگو باشند (Griffin & Bartholomew, 1994). از طرفی کودکان دارای سبک‌های

دلبستگی نایمن (سبک‌های دلبستگی واکنش هیجانی، رفتارهای منفی، دوری گزیدن از حمایت چهره ی دلبستگی فرد مراقب) هیجانات منفی بیشتری مانند غم و افسردگی را تجربه کرده و در تعاملات خویش با دیگران چندان گرم و صمیمی نبوده و اغلب به علت اعتماد پایین نسبت به دیگران یا از تعاملات با دیگران اجتناب کرده و یا میزان بالایی از اضطراب و استرس را تجربه می‌کنند. به گفته دیگر کودکان دارای سبک‌های دلبستگی نایمن نوعی ناکامی را در برقراری تعاملات مثبت با دیگران تجربه می‌کنند. این ادراک ناکامی زمینه ساز عزت نفس پایین در این کودکان می‌شود. افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی معمولاً احساس می‌کنند که ناخواسته هستند و برای کسی اهمیتی ندارند و به همین دلیل تمایل به اعتماد به نفس پایینی دارند. افراد دارای سبک دلبستگی اجتنابی معمولاً دیدگاه‌های بدبینانه‌ای نسبت به زندگی دارند که به نوبه خود بر شخصیت، تحصیلات، عزت نفس آنها تاثیر می‌گذارد (Cusimano & Sameem, 2011). کودکان دارای سبک دلبستگی اضطرابی معمولاً نسبت به همتایان خود کمتر اجتماعی هستند که منجر به کاهش عزت نفس در آنها می‌شود. اعتماد به افراد برای آنها چندان آسان نیست، بنابراین بر روابط بین فردی و عزت نفس آنها تاثیر می‌گذارد (Bögels & Brechman-Toussaint, 2006). افراد مبتلا به دلبستگی مضطرب اغلب به خود شک دارند و با احساس سوءتفاهم، قدردانی نشدن و بی ارزشی دست و پنجه نرم می‌کنند. سطح پایینی از استقلال و خودکفایی دارند. آنها تمایل دارند که دیدگاه‌های بدبینانه‌ای نسبت به نیات و پتانسیل دیگران برای ارائه مراقبت قابل اعتماد داشته باشند (Hazan & Shaver, 1987).

در این پژوهش مشخص شد که عزت نفس به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش‌آموزان تاثیر دارد. این یافته همسو با نتایج (Papadopoulos, 2021) بود. Papadopoulos (2021) در پژوهش خود نشان داد که بین عزت نفس با ادراک شایستگی علمی و شناختی ارتباط وجود دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت، عزت نفس یک قضاوت و ارزشیابی فردی از توانایی‌ها و شایستگی‌های فرد است. افرادی که دارای عزت نفس بالا هستند یک احساس خود-ارزشمندی بالا را توسعه

دریافت کرده‌اند. این کودکان اعتماد به نفس و وابستگی مثبتی را نسبت به والدین درونی سازی کرده و در کل خود را فردی دوست داشتنی می‌پندارند. این کودکان دارای ادراک شایستگی بالایی هستند. کودکان دارای دلبستگی نایمن بازخورد مثبت کمتر و نامستمری از والدین خویش دریافت می‌کنند. این کودکان دیگران را غیرقابل اعتماد و خود را فردی غیردوست داشتنی تصور می‌کنند. بنابراین ادراک شایستگی کمی نیز دارند. (Wu, 2009)

هم‌چنین در این پژوهش مشخص شد که سبک‌های دلبستگی از مسیر عزت‌نفس، ادراک شایستگی را در کودکان پیش‌بینی می‌کند. به عبارت دیگر، عزت‌نفس به عنوان متغیر میانجی میان سبک‌های دلبستگی و ادراک شایستگی عمل می‌کند. این یافته همسو با نتایج پژوهش (Daroghe Arefi & al, 2015) می‌باشد. در تبیین یافته فوق می‌توان استنباط کرد که دلبستگی یک فرآیند دوسویه از ارتباطات هیجانی-عاطفی میان کودک با والدین است که رشد روانشناختی، اجتماعی و جسمانی کودک را تحت تاثیر قرار داده و مبنایی برای اعتماد و بی‌اعتمادی کودک به شمار می‌آید. علاوه بر این دلبستگی نوعی هیجان پایدار است که پیوند خانوادگی، ایجاد خودمختاری، نحوه یادگیری و ارتباطات فرد در سراسر زندگی را مشخص می‌کند (Rees, 2008). از این رو کودکان با دلبستگی ایمن مبنای ارتباط با سایرین را بر پایه اعتماد قرار داده و عزت نفس و ادراک شایستگی بالایی از خویش نشان می‌دهند و کودکان دارای دلبستگی نایمن مبنای ارتباط با دیگران را بر پایه بی‌اعتمادی قرار داده و عزت نفس و ادراک شایستگی کمتری را نشان می‌دهند.

با توجه به این‌که داده‌ها در جامعه آماری به دانش‌آموزان ابتدایی پایه چهارم، پنجم و ششم شهر قدس جمع‌آوری شده بود، مهم‌ترین محدودیت پژوهش حاضر عدم امکان تعمیم‌پذیری یافته‌ها است و در تعمیم آن به سایر مناطق باید احتیاط کرد. بنابراین برای تعمیم بهتر نتایج، پیشنهاد می‌شود در جامعه‌های دیگر مطالعه شود. به دست‌اندرکاران نظام آموزشی، خانواده‌ها، معلمان و مشاوران پیشنهاد می‌شود با استفاده از نتایج این پژوهش، ضمن برنامه‌ریزی‌های لازم جهت آموزش خانواده‌ها و معلمان و سایر ارگان‌های مرتبط، زمینه را برای

می‌دهد و افرادی که عزت نفس پایین دارند یک احساس خود-کهتری را ایجاد می‌کند. از آنجایی که عزت‌نفس از محیط ایمن و پذیرش یا توجه مثبت غیرمشروط کودک با افراد مهم زندگی مانند والدین و معلمان شکل می‌گیرد، افرادی که این محیط امن و توجه مثبت را دریافت کنند، دارای عزت نفس بالا بوده، به خود اعتماد و اطمینان لازم را دارند و در این قضاوت‌ها عقایدشان مشهود است. برعکس اشخاصی که عزت نفس پایین دارند، به خود اطمینان کمتری دارند و دریافت و درک از خودشان غنا یافته نیست، بنابراین کودکانی که عزت‌نفس بالایی دارند دارند دارای ادراک شایستگی و احساس ارزشمندی بالایی در موقعیت‌های گوناگون هستند. افراد با سطح بالایی از عزت نفس دارای ویژگی‌هایی مانند اعتماد به نفس و کارآفرینی، احساس ارزشمند بودن، مهارت‌های مقابله‌ای قوی، پرورش احساسات مثبت در مورد خود، و توانایی مقابله با مشکلات هستند (Khezerlou, 2017).

در این پژوهش مشخص شد که سبک‌های دلبستگی به طور مستقیم بر ادراک شایستگی دانش‌آموزان تاثیر دارد. این یافته همسو با نتایج (Naseri Karimvand & Azami, 2021) بود. میزان درگیر بودن پدر در دوره کودکی و نوجوانی و تاثیر آن را بر روی عزت نفس، خود-پنداره، ادراک شایستگی و بهزیستی روانشناختی دختران را مورد بررسی قرار دادند. آنها متوجه شدند که دخالت‌های مثبت پدر سبب ایجاد پایگاه ایمن برای دختران شده و این پایگاه ایمن با عزت نفس، خود-پنداره و ادراک شایستگی بیشتر در دختران رابطه دارد. (Sroufe, 2005) در یک پژوهش طولی ۳۰ ساله شرکت کنندگان را از زمان تولد تا بزرگسالی از نظر ارتباط سبک‌های دلبستگی، عزت‌نفس و ادراک شایستگی (خود-ارزشمندی) بررسی کرد. نتایج نشان دادند که افرادی که دارای تاریخچه دلبستگی ایمن، اعتماد به نفس، عزت نفس و ادراک شایستگی بیشتری نسبت به افرادی که دارای سبک‌های دلبستگی نایمن برخوردار هستند. علاوه بر این افراد دارای سبک دلبستگی ایمن به سبب انعطاف‌پذیری بالا می‌توانند به طور موثری با مشکلات و شرایط پراسترس مقابله کنند. در تبیین این یافته می‌توان گفت کودکان دارای سبک دلبستگی ایمن در زمان موثر و به شیوه مناسب بازخورد مناسب را از والدین خویش

- Bylsma, W. H., Cozzarelli, C., & Sumer, N. (1997). Relation between adult attachment styles and global self-esteem. *Journal of Basic and Applied Social Psychology, 19*(1), 1-16.
- Caplan, S.E. (2006). Relations among loneliness, social anxiety, and problematic Internet use. *Journal of CyberPsychology & Behavior, 10*, 234- 242.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem*. San Francisco Freeman.
- Coughlin, C., & Robins, R. W. (2017). *Self-concept development*. In A. Wenzel (Ed.), *SAGE encyclopedia of abnormal and clinical psychology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cusimano, M.D., & Sameem, M. (2011). The effectiveness of middle and high school-based suicide prevention programmes for adolescents: a systematic review. *Journal of Injury Prevention, 17*(1), m43-9
- Cvencek, D., Fryberg, S. A., Covarrubias, R., & Meltzoff, A. N. (2018). Self-concepts, self-esteem, and academic achievement of minority and majority north American elementary school children. *Journal of Child Development, 89*(4), 1099-1109.
- Daroghe Arefi, N., Hosseini Nia, R., & Bahr al-Ulum, H. (2015). The relationship between parental participation and self-esteem and perceived competence of combatants in Mashhad. *Journal of Sports Psychology Studies, 13*, 39-54.
- Ford, M. B., and Collins, N. L. (2010). Self-esteem moderates neuroendocrine & psychological responses to interpersonal rejection. *Journal of Personality and Social Psychology, 98*, 405-419.
- Foster, J. D., Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2007). Linking adult attachment to self-esteem stability. *Journal of Physical Education Self and Identity, 6*(1), 64-73.
- Gacek, M., Pilecka, W., & Fusińska-Korpik, A. (2014). Psychometric properties of Self-Perception Profile for Children in a Polish sample. *Polish Journal of Applied Psychology, 12*(3), 85-103.
- Glauber Carvalho Nobre, Nadia C Valentini. (2019). Self-Perception of Competence: concept, changes in childhood, and gender and age-group differences. *Journal of Physical Education, 30*, 1-10.
- Greenberg, J., Pyszczynski, T., and Solomon, S. (1986). *The causes and consequences of a need for self-esteem: a terror management theory, in Public Self*
- تقویت رابطه والد- فرزند و سبک فرزندپروری مقتدرانه، در دانش‌آموزان فراهم کنند تا از این طریق بتوان شایستگی ادراک شده و عزت نفس در آنها را بهبود بخشید.

Reference

- Aboui, M. M., Tahmassian, K., & Khosh, K. A. (2010). The impact of anger management training on anger self-regulation skills and parent-adolescent conflicts in female adolescents of junior high (guidance) schools in Tehran FALL 2010. *Research-Scientific Journals, 9*(23), 393-404.
- Afshari, A. (2016). Investigating the relationship between positive self-esteem with an optimistic attitude. The second national conference on management research and humanities in Iran. *Journal of Management Research Institute, 12*(1), 1-10. (Persian)
- Allgood, S. M., Beckert, T. E., & Peterson, C. (2012). The role of father involvement in the perceived psychological well-being of young adult daughters: A retrospective study. *North American Journal of Psychology, 14*(1), 95-110.
- Attaran, N., & Mohammadi, N. (2019). The mediating role of self-esteem in the relationship between attachment orientations and psychological adjustment. *Journal of Evolutionary psychology, 15*(58), 139-151.
- Block, E. B. (2004). Adult attachment styles, children's self-competence, and children's cognitive ability: An ecological perspective (Doctoral dissertation, Louisiana State University and Agricultural & Mechanical College).
- Bögels, S.M., & Brechman-Toussaint, M.L. (2006). Family issues in child anxiety: Attachment, family functioning, parental rearing and beliefs. *Clinical Psychology Review, 26*(7), 834-56.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol 2. Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *Clinical applications of attachment: A secure base*. London: Routledge, 85.
- Buduris, A. K. (2017). Considering the role of relationship-contingent self-esteem: Attachment style, conflict behaviors, and relationship satisfaction (Doctoral dissertation, Iowa State University).

- and *Private Self*, ed. R. F. Baumeister (New York, NY: Springer-Verlag), 189–207.
- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(3), 430–445.
- Harter, S. (2003). *The development of self-representations during childhood and adolescence*. In M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (pp. 610–642). The Guilford Press.
- Harter, S. (2015). *The construction of the self: Developmental and sociocultural foundations*. Guilford Publications.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality Social Psychology*, 52(3), 511–533.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Journal of Psychological Inquiry*, 5(1), 1–22.
- Kamkar, K., Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2012). Insecure attachment to parents and depressive symptoms in early adolescence: Mediating roles of attributions and self-esteem. *International Journal of Psychological Studies*, 4(2), 3.
- Kappenberg, E. S., & Halpern, D. F. (2006). Kinship center attachment questionnaire: Development of a caregiver-completed attachment measure for children younger than 6 years. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 66(5), 852–873.
- Kheirkhah, M., Mokarie, H., Nisani Samani, L., & Hosseini, A. F. (2013). Relationship between anxiety and self-concept in female adolescents. *Iran Journal of Nursing*, 26(83), 19–29.
- Khezerlou, E. (2017). Professional self-esteem as a predictor of teacher burnout across Iranian and Turkish EFL teachers. *Iranian Journal of Language Teaching Research*, 5, 113–130.
- Khoshkam, S., Bahrami, F., Ahmadi, S. A., Fatehizade, M., & Etemadi, O. (2012). Attachment style and rejection sensitivity: The mediating effect of self-esteem and worry among Iranian college students. *Europe's Journal of Psychology*, 8(3), 363–374.
- Kolovelonis, A., Mousouraki, M., Goudas, M., & Michalopoulou, M. (2013). Psychometric properties of the Greek version of the children and youth physical self-perception profile questionnaire. *Journal of Advances in Physical Education*, 3(04), 158–167.
- Mikulincer, M. (1995). Attachment style and the mental representation of the self. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1203.
- Moksnes, U. K., Moljord, I. E., Espnes, G. A., & Byrne, D. G. (2010). The association between stress and emotional states in adolescents: The role of gender and self-esteem. *Journal of Personality and Individual Differences*, 49(5), 430–435.
- Nagai, Y., Nomura, K., Nagata, M., Kaneko, T., & Uemura, O. (2018). Children's Perceived Competence Scale: reevaluation in a population of Japanese elementary and junior high school students. *Journal of Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 12(1), 36.
- Nagai, Y., Nomura, K., Nagata, M., Ohgi, S., & Iwasa, M. (2015). Children's perceived competence scale: reference values in Japan. *Journal of child health care*, 19(4), 532–541.
- Naseri Karimvand, A., & Azami, Y. (2021). The mediating role of competence perception and social problem-solving in the relationship between attachment styles and aggression in adolescents. *Journal of Rooyesh*, 10 (6), 75–84. (Persian)
- Neff, K. D. (2011). Self-compassion, self-esteem, and well-being. *Journal of Social and Personality Psychology Compass*, 5(1), 1–12.
- Nikmanesh, Z., Kazemi, Y., & Zarenejad, Z. (2017). The Effect of Life Skills Training on Anger Management and Perception of Competence in Children. *Journal of Educational Psychology Studies*, 14(27), 221–243.
- Orth, U. (2018). The family environment in early childhood has a long-term effect on self-esteem: A longitudinal study from birth to age 27 years. *Journal of Personality and Social Psychology*, 114(4), 637–655.
- Orth, U., & Robins, R. W. (2019). *Development of self-esteem across the lifespan*. In D. P. McAdams, R. L. Shiner, & J. L. Tackett (Eds.), *Handbook of personality development* (pp. 328–344). New York, NY: Guilford.
- Papadopoulou, D. (2021). Examining the relationships among cognitive ability, domain-specific self-

- concept, and behavioral self-esteem of gifted children aged 5-6 years: A cross-sectional study. *Journal of Behavioral Sciences*, 11(7), 93-112.
- Park, L. E., Crocker, J., & Mickelson, K. D. (2004). Attachment styles and contingencies of self-worth. *Journal of Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(10), 1243-1254.
- Potard, C., Amoura, C., Kubiszewski, V., Le Samedy, M., Moltrecht, B., & Courtois, R. (2015). Psychometric properties of the French version of the short form of the Coopersmith Self-Esteem Inventory among adolescents and young adults. *Journal of Evaluation & the Health Professions*, 38(2), 265-279.
- Rees, C. (2008). Children's attachments. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 18(5), 219-226.
- Rosen, H. M. (2016). Seeking Self-Certainty in an Uncertain Time: Attachment Style and Self-Esteem in Emerging Adulthood. *Student Works*. 10. <https://commons.clarku.edu/studentworks/10>
- Saadat, S., Etemadi, O., & Nilforooshan, P. (2015). The Relationship between resilience and attachment styles with academic. *Journal of Research in Medical Education*, 7(4), 46-55.
- Salzman, J. P. (1996). Primary attachment in female adolescents: Association with depression, self-esteem, and maternal identification. *Journal of Psychiatry*, 59(1), 20-33.
- Santos-Nunes, M., Narciso, I., Vieira-Santos, S., & Roberto, M. S. (2017). Parenting and emotional well-being of adoptive school-aged children: The mediating role of attachment. *Journal of Children and Youth Services Review*, 81.
- Scharf, M. (2014). Children's social competence within close friendship: The role of self-perception and attachment orientations. *Journal of School Psychology International*, 35(2) 206-220.
- Schmeichel, B. J., Gailliot, M. T., Filardo, E. A., McGregor, I., Gitter, S., & Baumeister, R. F. (2009). Terror management theory and self-esteem revisited: the roles of implicit and explicit self-esteem in mortality salience effects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96, 1077-1087.
- Schuengel, C., Voorman, J., Stolk, J., Dallmeijer, A., Vermeer, A., & Becher, J. (2006). Self-worth, perceived competence, and behaviour problems in children with cerebral palsy. *Journal of Disability and Rehabilitation*, 28(20), 1251-1258.
- Shahim, S. (2004). Self-perception of competence by Iranian children. *Journal of Psychological Reports*, 94(3), 872-876.
- Shen, F., Liu, Y., & Brat, M. (2021). Attachment, self-esteem, and psychological distress: A multiple-mediator model. *Journal of The Professional Counselor*, 11(2), 129-142.
- Soleimani, H., Bashash, L., & Latifiyan, M. (2014). Psychometric properties of the kinship center attachment questionnaire (KCAQ) of latency-aged for children. *Journal of Psychological Models and Methods*, 4(16), 41-63.
- Tian, L., Liu, L., & Shan, N. (2018). Parent-Child Relationships and Resilience Among Chinese Adolescents: The Mediating Role of Self-Esteem. *Journal of Frontiers in Psychology*, 9, 1-18.
- Wu, C. H. (2009). The relationship between attachment style and self-concept clarity: The mediation effect of self-esteem. *Journal of Personality and Individual Differences*, 47(1), 42-46.